

Бондаренко Олена Андріївна, завідувач,
Лобенко Наталія Миколаївна, методист
лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти,
Семенова Людмила Дмитрівна,
учителька української мови та літератури Смілянської спеціалізованої школи I-III
ступенів №12 Смілянської міської ради Черкаської області

Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Заболотний О.В., Заболотний В.В.
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА №8

*Складне речення. Пряма мова. Діалог (Складні речення з безсполучниковим і
сполучниковим зв'язком. Кома між частинами складного речення. Пряма мова.
Діалог. Розділові знаки для оформлення прямої мови)*

ВАРІАНТ I

Початковий рівень

1. Прочитай уривок із твору «Дятел і дуб» Л.Крюкової та вкажи, чим є виділений текст.

Усім відома невеличка пташка, що має довгий дзьобик та веде переважно деревний спосіб життя. Почувши стукіт під час прогулянки по лісу, кожен з нас розуміє, що це дятел добуває собі їжу. Як правило, дятли харчуються комахами, яких за допомогою дзьоба видовбують з-під кори стовбурів дерев.

Підлетів Дятел до Дуба.

–Тук-так-так, здоров був, Дубе!

–Здоров, Дятлику! Чом же ти з іншими птахами у вирій не відлетів?

–А навіщо мені відлітати? І тут харчу вистачить. Ось у тебе під корою... тук-тук... короїдів... тук-тук... скільки...

А Прямою мовою

Б Складним реченням

В Діалогом

Г Реченнями зі звертаннями та вставними словами

2. Ліна Костенко – душа українського народу. Поетесу вважають генієм слова, залізною жінкою та живою легендою. Її вислови надихають на зміни й змушують замислитися над вічними темами. Але є в неї і твори для дітей.

Прочитай її поезію «Здивовані квіти» та вкажи, чим є виділений текст.

Сю ніч зорі чомусь колючі,
Як налякані їжачки.
Сю ніч сойка кричала в кручі,
Сю ніч ворон сказав: «Апчихи!»
Сю ніч квітка питала квітку:
— Що ж це робиться, поясни?
Тільки вчора було ще влітку,
А сьогодні вже восени!

- А Реченням з прямою мовою
Б Реченням зі звертанням
В Реченням у формі діалогу
Г Реченням зі вставними словами

3. Прочитай текст і віднайди в ньому складні речення.

1. Цю рослину здавна знають у багатьох країнах. 2. Археологи знаходять його під час розкопок неолітичних поселень у Швейцарії та в Італії біля Савої й Мілану. 3. Як сільськогосподарську культуру мак вирощували у Вавилоні, Сирії, Давніх Греції, Римі, Єгипті. 4. Арабські купці торгували маком у VII–VIII ст. в Індії та Китаї. 5. Мак здавна відомий і українцям, його використовують в сільському господарстві, харчуванні, медицині, у народних обрядодійствах. 6. Мак – рід рослин з родини макових із великими червоними, рожевими, жовтими або білими квітками. 7. В Україні рослина поширена вздовж польових доріг і навіть на хлібних полях. 8. І росте настільки рясно, що за нею інколи не видно і посівів. 9. А на садибах селян і городян пишається мак городній.

У відповідь упиши цифри, що позначають складні речення, через кому без пробілу.

Середній рівень

4. Шпаргалка – це добре чи погано? Інколи учні перед контрольною роботою готують шпаргалки. Це добре, адже таким чином вони повторюють і закріплюють матеріал. Деяким учням не потрібно й користуватися шпаргалкою, адже їм допомогла запам'ятати матеріал ще й зорова пам'ять.

Зорова пам'ять та увага важливі, адже саме завдяки їй діти сприймають більшість інформації та покращують свої навчальні досягнення. А ще вони стають уважнішими та навчаються концентрувати увагу на деталях...

Петрикова шпаргалка розірвалася. Допоможи йому відновити написане, установивши відповідність між частинами шпаргалки.

1	Частини складного речення можуть поєднуватися	А	ставлять кому.
2	Прямою мовою називають	Б	висловлення учасника діалогу.
3	Репліка – це	В	сполучниками, сполучними словами або без сполучників, лише інтонацією.
4	Між частинами складного речення	Г	висловлення якоїсь особи, передане дослівно, без змін.

5. Мир – стан спокою і гармонії, період між війнами. Термін *мир* вживається як у значенні миру в душі людини, так і в значенні миру між групами людей, народами і державами. Символом миру вважають голуба з оливковою гілкою. Міжнародний день миру був заснований Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй з метою зміцнення миру в усьому світі, припинення вогню, відмови від насильства та підвищення обізнаності про мир серед населення всього світу.

Прочитай висловлювання видатних людей про мир і встанови відповідність між реченням із прямою мовою й схемою, що йому відповідає.

1.	«Багато хто думає, що мир – це відсутність війни, але мир є дещо більше: мир – це ще й добрі стосунки між людьми», – зазначав Любомир Гузар.	А	«П, – а. – П».
2.	«Мир не можна утримати силою, – говорив Альберт Ейнштейн. – Його можна досягнути лише через порозуміння».	Б	«П», – а.
3.	«Одного разу мене запитали, чому я не беру участі в антивоєнних демонстраціях, – зізналася Мати Тереза, – а я відповіла, що ніколи цього не робитиму, та лише буде мітинг за мир – я там буду».	В	«П, – а, – п».
4.	Американський співак і композитор Джимі Гендрікс наголошував: «Коли сила любові перевершить любов до сили, настане мир на Землі».	Г	А: «П».

6. Дніпро – головна річка нашої країни, оспівана в різноманітних художніх та документальних творах. Завдяки йому з'явилися такі назви, як Лівобережна та Правобережна Україна. У давнину його називали Борисфен, Босфор, Славутич тощо.

Прочитай складні речення з оповідання «Ніч на Дніпрі» великого майстра опису природи І. С. Нечуя-Левицького та встанови відповідність між реченнями й схемами, які їм відповідають.

1.	Трохи згодом над чорною хмарою лісу за Дніпром почало ясніть і червоніти, ніби десь далеко займалась пожежа.	А	,
2.	Ніч впала на Дніпро, на гори, і зникли й потонули в темряві усі чуда дивного міражу.	Б	, ніби
3.	А ясна смуга на воді сягає вже вповдовж Дніпра, золоті дрібні хвилячки дрижать, переливаються, мов живе срібло.	В	, і
4.	На південь сизили гори, а на горах було видно Київ, що неначе потопав у легкій прозорій імлі.	Г	, а , що

Достатній рівень

7. На уроках історії ти дізнався (дізналася) багато цікавого про Володимира Великого – одного із найвпливовіших князів Київської Русі. До речі, саме він 998 року хрестив киян на берегах Дніпра. У народній пам'яті князь Володимир залишився як Володимир Красне Сонечко.

Прочитай текст про діяння Володимира. Віднайди складні речення.

Діяння Володимира

1. Християни в Україні жили з давніх часів. 2. З княжого роду першою охрестилась княгиня Ольга. 3. А син її Володимир запровадив нову віру на всій тодішній Русі. 4. «Слухай, народе незрячий! Хто не охреститься, той буде мені ворогом!» – наполягав вседержитель. 5. Розумів, що темні, далекі від потреб країни люди чинитимуть опір. 6. Боявся, але вірив у силу Божого слова. 7. І нове здолало правічні традиції, а держава здобула європейське визнання.

8. Останні роки князювання Володимира були присвячені миротворчій діяльності. 9. Правитель, здавалось, ділом доводив високий сенс нового віровчення. 10. В історії отримав ім'я Великого, бо звершував справді великі діяння. (За І. Крип'якевичем)

У відповідь запиши номери складних речень через кому без пробілу.

8. Рідний край – це Батьківщина, дім, де жила чи живе сім'я. Це рідна природа, земля. Рідний край – це те місце, де вільно дихається, де легко й радісно жити.

Багато українських письменників оспівували рідний край у своїх творах. Серед них і Дмитро Павличко – український поет, перекладач, пісняр, літературний критик, Герой України.

Прочитай поезію Дмитра Павличка «Де найкраще місце на Землі» та вкажи номери, на місці яких треба поставити тире.

(1)Де зелені хмари яворів
Заступили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
(2)Привітав його і запитав:

(3)Всі народи бачиш ти з висот,
Всі долини і гірські шпилі.
Де ж найбільший на землі народ?
Де ж найкраще місце на землі?

(4)Сонце усміхнулося здаля:
(5)Правда, все я бачу з висоти.
Всі народи рівні. А земля
(6)Там найкраща, де вродився ти!

9. Мати справжнього друга – велике щастя. Ніякі інші земні блага не замінять радість спілкування з друзями. Згоден?

Прочитай висловлювання видатних людей про дружбу. Укажи номери речень, у яких допущено пунктуаційну помилку.

1. «Де б ми не були – зауважував шотландський мандрівник і письменник Генрі Драммонд – з друзями завжди відчуваємо себе як вдома».

2. «Дружба робить час процвітання прекраснішим і полегшує горе тим, хто дає можливість розділити його з другом», – підкреслював давньоримський політичний діяч, видатний оратор, філософ та літератор Цицерон.

3. Давньогрецький філософ Аристотель говорив – «У бідності та інших життєвих нещастях справжні друзі – це надійний прихисток».

4. Антуан де Сент-Екзюпері, автор казки «Маленький принц», говорив: «Друг – це насамперед той, хто не береться судити».

5. «Нещасні не мають друзів»: – писав відомий англійський поет, драматург, критик, байкар Джон Драйден.

6. «Основою дружньої прихильності є ті вигоди, які друзі розраховують отримати один від одного, – стверджував французький філософ Поль Анрі Гольбах, – Позбавте їх цих вигод – і дружба перестане існувати».

7. «Багато людей буде приходити у ваше життя і йти з нього, але тільки справжні друзі залишать сліди у вашому серці», – говорила американська дипломатка, письменниця Елеонора Рузвельт.

8. Один із найвизначніших та найвпливовіших мислителів всесвітньої історії Фома Аквінський зазначав: На землі немає нічого ціннішого, ніж справжня дружба».

9. «Хто знайшов вірного друга, – говорить єврейське прислів'я, – той знайшов скарб».

У відповідь запиши цифри через кому без пробілу.

Високий рівень

10. Прочитай текст і виконай завдання до нього.

Притча про те, як ніколи не злитись

1. Учень звернувся до вчителя:

– Ти такий мудрий. Ти завжди в гарному настрої, ніколи не злишся. Допоможи й мені бути таким.

Учитель погодився й попросив учня принести картоплю та прозорий пакет.

– Якщо ти на кого-небудь розсердишся і приховаєш образу, – сказав учитель, – то візьми цю картоплину. З одного її боку напиши своє ім'я, з іншого ім'я людини, з якою стався конфлікт, і поклади цю картоплю в пакет.

– І це все? – здивовано запитав учень.

– Ні, – відповів учитель. Ти повинен завжди цей мішок носити з собою. І кожного разу, коли на кого-небудь образишся, додавати в нього картоплю.

Учень погодився.

2. Пройшов деякий час. Пакет учня поповнився ще кількома картоплинами і став уже досить важким. Його дуже незручно було носити з собою. До того ж та картопля, яку він поклав раніше стала псуватися. Вона покрилась слизьким гідким нальотом, деяка проросла, інша згнила і стала видавати різкий неприємний запах. Учень прийшов до вчителя і сказав: «Це вже неможливо носити з собою. По-перше, пакет занадто важкий, а по-друге, картопля зіпсувалася. Запропонуй що-небудь інше».

3. Але вчитель відповів:

– Те ж саме відбувається в тебе в душі. Коли ти на кого-небудь злишся, ображаєшся, то в тебе в душі з'являється важкий камінь. Просто ти це відразу не помічаєш. Потім каміння стає більше. Вчинки перетворюються на звички, звички – у характер, який породжує негативні риси. Але їх легко позбутися, адже це занадто важкий тягар, щоб носити його постійно з собою. Я дав тобі можливість поспостерігати весь цей процес з боку. Кожен раз, коли ти вирішиш образитися або, навпаки, образити когось, подумай, чи потрібен тобі такий тягар.

10.1. Визнач частину тексту з прямою мовою.

У відповідь запиши лише номер частини тексту.

10.2. Віднайди складне речення з безсполучниковим зв'язком.

А Пакет учня поповнився ще кількома картоплинами і став уже досить важким.

Б Вона покрилась слизьким гідким нальотом, деяка проросла, інша згнила і стала видавати різкий неприємний запах.

В Коли ти на кого-небудь злишся, ображаєшся, то у тебе в душі з'являється важкий камінь.

Г Вчинки перетворюються на звички, звички – у характер, який породжує негативні риси.

10.3. Обери прислів'я, яке ідейно наближене до тексту.

А Лихий чоловік як хвороба: усе запакостить.

Б У кого є злість, той своє серце їсть.

В Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла й сподівайся.

10.4. Уяви себе психологом. Прочитай текст і виконай до нього завдання.

Існує хибна думка, ніби лідер – це той, хто вміє перемагати в суперечці, сварці, тобто брати верх у конфлікті. Насправді ж лідер – це той, хто вміє управляти конфліктами, згладжувати гострі грані, поводитись розумніше за інших учасників конфлікту й гідно з нього виходити. А ще передбачати поведінку тих, із ким виникла дискусія або незгода. Навіть найменші діти сперечаються. Поміж ними може виникнути сварка через іграшку або поділ території (кому де грати), образа через програш або бійка, щоб визначити, хто сильніший. Ледве навчившись ходити, малюк відразу ж опиняється в умовах соціуму – пісочниці, дворі, дитячому садку, а потім у школі. Почавши спілкуватись, дитина неминуче стає учасником великого або маленького конфлікту.

Навіщо дітям потрібні конфлікти?

- Щоб потренуватись будувати стосунки з іншими людьми, зокрема дітьми.
- Щоб навчитись жити за соціальними правилами.
- Щоб почуватись більш упевнено.
- Щоб навчитись відстоювати свою точку зору.

З поданих порад сформульуй пам'ятку психолога «Як навчитись управляти конфліктами». Укажи пункти, які не ввійдуть до пам'ятки.

У відповідь упиши цифри, які позначають визначені тобою пункти.

1. Умій слухати.
2. Умій робити паузу.
3. Своєчасно скористайся першими емоціями, щоб отримати перевагу в суперечці.
4. Не стримуй свої емоції.
5. Спочатку подумай, а потім дій.
6. Обміркуй усі ситуації розв'язання конфлікту.
7. Навчайся обстоювати свою думку.
8. Не загострюй конфлікт.
9. Скористайся моментом і першим піди в атаку на свого кривдника.
10. Умій уникнути конфлікту.
11. Прийми агресивний вигляд, щоб залякати супротивника.

12. Намагайся не битися, а домовлятися.
13. Навчайся розв'язувати конфлікт.
14. Гідно виходь із конфліктних ситуацій.
15. Поводься толерантно й навчайся домовлятися із супротивником, використовуючи фрази:
 - Домовмося з тобою.
 - Наші думки різняться. Я спробую тебе переконати.
 - Мені здається, ти не маєш рації.
 - Вибач, я помилявся.
 - Ми можемо припинити цю суперечку і трохи заспокоїтись.

Відповіді

Контрольна робота №8. Варіант №1

№ п/п	Правильна відповідь
1	В
2	А
3	5,8
4	1 – В, 2 – Г, 3 – Б, 4 - А
5	1 – Б, 2 – А, 3 – В, 4 - Г
6	1 – Б, 2 – В, 3 – А, 4 - Г
7	5,7,10
8	3,5
9	1,3,5,6,8
10	10.1. 2 10.2. Б 10.3. Б 10.4. 3,4,9,11.

Бондаренко Олена Андріївна, завідувач,
Лобенко Наталія Миколаївна, методист
лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти,
Семенова Людмила Дмитрівна,
вчителька української мови та літератури Смілянської спеціалізованої школи І-ІІІ
ступенів №12 Смілянської міської ради Черкаської області

Модельна навчальна програма
«Українська мова. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Заболотний О.В., Заболотний В.В.
Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА №8

Складне речення. Прямая мова. Діалог (Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком. Кома між частинами складного речення. • Прямая мова. Діалог. Розділові знаки для оформлення прямої мови)

ВАРІАНТ II

Початковий рівень

1. Багато хто думає, що назву ця пташка отримала внаслідок синього забарвлення пір'я. Однак синє оперення майже не характерне для синиць. У дійсності їх почали так називати у зв'язку зі звуками, які вони видають. Якщо прислухатися, то можна почути щось схоже на «сі-синь-сі».

Прочитай уривок із поезії Наталії Яреми «Синичка» й визнач, чим є в реченні виділений текст.

У мене за вікном
Їдальня-годівничка,
До неї прилітає
Малесенька синичка...
І весело щебече до мене:
«Добрий ранок!»
«Смачного, люба пташко!»
Для тебе цей сніданок!»

- А Прямою мовою
- Б Складним реченням
- В Діалогом
- Г Реченнями із вставними словами

2. Ліна Костенко – душа українського народу. Поетесу вважають генієм слова, залізною жінкою та живою легендою. Її вислови надихають на зміни й змушують замислитися над вічними темами. Але є в неї і твори для дітей.

Прочитай її поезію «Вербові сережки» й визнач, чим є в реченні виділений текст.

Біля яру, біля стежки
Одягла верба сережки.
Головою хилитала,
Потихесеньку питала:
– Де ота біленька хатка,
Що гарнесенькі дівчатка?
Хай би вибігли до стежки.
Подарую їм сережки.

А Діалогом

Б Реченнями зі звертанням

В Прямою мовою

Г Реченнями із вставними словами

3. Прочитай текст і віднайди в ньому складні речення.

1. Цю рослину здавна знають у багатьох країнах. 2. Археологи знаходять його під час розкопок неолітичних поселень у Швейцарії та в Італії біля Савої й Мілану. 3. Як сільськогосподарську культуру мак вирощували у Вавилоні, Сирії, Давніх Греції, Римі, Єгипті. 4. Арабські купці торгували маком у VII–VIII ст. в Індії та Китаї. 5. Мак здавна відомий і українцям, його використовують в сільському господарстві, харчуванні, медицині, у народних обрядодійствах. 6. В Україні мак здавна висаджували навколо хат для відлякування відьом і чортів. 7. Вірили, що поки нечиста сила не перерахує всі мачинки у коробочках, нічим іншим займатися не зможе. 8. Сьогодні маки використовують у дизайні садів, клумб. 9. У саду маки мають чудовий вигляд як у моноколірних групах, так і розкидані в природному безладді серед інших квітів у високих бордюрах.

У відповідь упиши цифри, що позначають складні речення, через кому без пробілу.

Середній рівень

4. Шпаргалка – це добре чи погано? Інколи учні перед контрольною роботою готують шпаргалки. Це добре, адже таким чином вони повторюють і закріплюють матеріал. Деяким учням не потрібно й користуватися шпаргалкою, адже їм допомогла запам'ятати матеріал ще й зорова пам'ять.

Зорова пам'ять та увага важливі, адже саме завдяки їй діти сприймають більшість інформації та покращують свої навчальні досягнення. А ще вони стануть уважнішими та навчатися концентрувати увагу на деталях...

Петрикова шпаргалка розірвалася. Допоможи йому відновити написане, установивши відповідність між частинами шпаргалки.

1	Кожну репліку діалогу записують...	А	з двох або кількох простих речень, кожне з яких має свою граматичну основу.
2	Діалог – це...	Б	з великої літери і беруть в лапки.
3	Пряму мову записують...	В	з нового рядка і перед нею ставлять тире.
4	Складним називають речення, яке складається...	Г	розмова двох або кількох осіб.

5. У народі кажуть, що «милосердя й доброта – людства два крила». Доброта – найбільша цінність нашого життя. Це саме та якість, що коштує так дешево, але цінується так дорого. Її не можна купити ні за які гроші, вона по краплинці виховується змалечку. Милосердя – діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в цьому потребу. Це є втіленням високої любові до ближніх. Щороку 13 листопада у світі відзначається День доброти.

Прочитай висловлювання видатних людей про милосердя й доброту та встанови відповідність між реченням із прямою мовою й схемою, що йому відповідає.

1	Видатний французький письменник Віктор Гюго говорив: «У цьому світі є тільки одна річ, перед якою належить схилитися, це – геній, і одна річ, перед якою слід упасти на коліна, – це доброта».	А	«П, – а. – П».
2	«Що може бути шкідливіше за людину, – запитував український філософ-мандрівник Григорій Сковорода, – котра володіє знаннями найскладніших наук, але не має доброго серця?»	Б	«П», – а.
3	«Доброта – це те, що може почути глухий і побачити сліпий», – наголошував американський письменник Марк Твен, автор повісті «Пригоди Тома Соєра».	В	«П, – а, – п?»
4	«Кістка, кинута собаці, не є милосердям, – зазначав Джек Лондон, американський письменник і журналіст. – Милосердя – це кістка, поділена із собакою, коли ти голодний не менше за неї».	Г	А: «П».

6. Дніпро – головна річка нашої країни, оспівана в різноманітних художніх та документальних творах. Завдяки йому з'явилися такі назви, як Лівобережна та Правобережна Україна. У давнину його називали Борисфен, Босфор, Славутич тощо.

Прочитай складні речення з творів Тараса Шевченка, у яких йдеться про Дніпро, та встанови відповідність між реченнями й схемами, які їм відповідають.

1	Рече та стогне Дніпр широкий, сердитий вітер завива...	А	,
2	Босфор аж затрясся, бо зроду не чув козацького плачу...	Б	, а
3	Грім гогоче, а блискавка хмару роздирає.	В	, бо
4	Радіють люде, що одпочинуть, а я дивлюся і серцем лину в темний садочок на Україну.	Г	, що , а

Достатній рівень

7. На уроках історії ти багато дізнався (дізналася) про Ярослава Мудрого – одного з найвідоміших князів Київської Русі. Розвиток Русі за час його правління був на високому рівні: активно будувалися храми, багатіли міста, чисельність населення збільшувалася, підвищувався рівень освіченості населення. І все це завдяки його дійсно «мудрому правлінню».

Прочитай текст про Ярослава Мудрого. Віднайди складні речення.

У відповідь запиши номери складних речень через кому без пробілу.

Ярослав Мудрий

1. Ярослав, син Володимира Великого і полоцької княжни Рогніди, виростав людиною замкнутою і суворою. 2. Спочатку він князував у Новгороді, де швидко здобув авторитет своїми розважливими діями й далекоглядною політикою. 3. Ярослав не любив воювати, він прагнув більше сидіти в Києві й клопотатися мирними справами. 4. За часів його правління виросло й розбудувалося місто над Дніпром, зміцнилися зв'язки з багатьма європейськими державами.

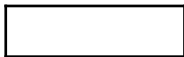
5. Сам Ярослав кохався в книжних премудростях. 6. Він зібрав величезну бібліотеку, слава про яку пішла далеко за кордони Київської Русі. 7. Коли з'являлися вороги, князь брав до рук меч, одягав обладунки і вів дружину на ворога. 8. Йому вдалося остаточно розгромити печенігів. 9. Чимало прекрасних споруд з'явилося за часів Ярославового князювання. 10. Князь суворо наказував синам шануватися, жити один з одним у мирі та злагоді (За М. Слабошпицьким).

8. Рідний край – це Батьківщина, дім, де жила чи живе сім'я. Це рідна природа, земля. Рідний край – це те місце, де вільно дихається, де легко й радісно жити.

Багато українських письменників оспівували рідний край у своїх творах. Серед них і Світлана Пасенюк – сучасна українська поетеса, яка все життя пропрацювала учителькою математики в сільській школі на Житомирщині.

Прочитай її поезію «Моя земля» та вкажи номери, на місці яких треба поставити тире.

- (1) Іду я луками, між трав
Я пахощі вдихаю літа.
(2) І де б я досі не блукав,
На цій землі я хочу жити.
Цю землю хочу обіймать,
Гриби збирають, траву косити
Нічого кращого не знають,
А лиш її весь вік любити.
(3) Ти друже, скажеш:
(4) Тут не рай,
І зовсім тут нелегко жити.
(5) Це так. Та мене не питай,
Чому я десь буду тужити.
Я й сам не знаю. Та ношу
Оцю любов вже довгі роки.
(6) І вірність їй я збережу,
Доки живу і мислю доки.

9. Мати справжнього друга – велике щастя. Ніякі інші земні блага не замінять радість спілкування з друзями. Згоден?

1. «Де б ми не були, – зауважував шотландський мандрівник і письменник Генрі Драммонд, – з друзями завжди відчуваємо себе як вдома».
2. «Дружба робить час процвітання прекраснішим і полегшує горе тим, хто дає можливість розділити його з другом», – підкреслював давньоримський політичний діяч, видатний оратор, філософ та літератор Цицерон.
3. Давньогрецький філософ Аристотель говорив: «У бідності та інших життєвих нещастях справжні друзі – це надійний прихисток».
4. Антуан де Сент-Екзюпері, автор казки «Маленький принц», говорив: «друг – це перш за все той, хто не береться судити».
5. «Нещасні не мають друзів»: – писав відомий англійський поет, драматург, критик, байкар Джон Драйден.
6. «Основою дружньої прихильності є ті вигоди, які друзі розраховують отримати один від одного, – стверджував французький філософ Поль Анрі Гольбах, – Позбавте їх цих вигод і – дружба перестане існувати».
7. «Багато людей буде приходити у ваше життя і йти з нього, але тільки справжні друзі залишать сліди у вашому серці», – говорила американська дипломатка, письменниця Елеонора Рузвельт.
8. Один із найвизначніших та найвпливовіших мислителів всесвітньої історії Фома Аквінський зазначав: «На землі немає нічого ціннішого, ніж справжня дружба».

9. «Хто знайшов вірного друга, – говорить єврейське прислів'я, – той знайшов скарб».

У відповідь запиши цифри через кому без пробілу.

Високий рівень

10. Прочитай текст і виконай завдання до нього.

Чому люди кричать, коли сваряться?

1. Професор психології Кембриджського університету якось запитав у своїх учнів:
– Чому, коли люди сваряться, вони кричать?
– Тому що втрачають спокій, – сказав один.
– Але навіщо ж кричати, якщо інша людина перебуває з тобою поруч? – Запитав професор. – Не можна з нею говорити тихо? Навіщо кричати, якщо ти роздратований?

2. Учні пропонували свої відповіді, але жодна з них не влаштувала професора. Зрештою він пояснив, чому це відбувається:

– Коли люди незадоволені одне одним і сваряться, їхні серця віддаляються. Для того щоб покрити цю відстань і почути, їм доводиться кричати. Чим сильніше вони сердяться, тим голосніше кричать.

А що відбувається, коли люди закохуються? Вони не кричать, навпаки, говорять тихо. Тому що їхні серця знаходяться дуже близько, і відстань між ними зовсім маленька. А що відбувається, коли люди закохуються ще сильніше? Вони не говорять, а тільки перешіптуються і стають ще ближчими у своїй любові.

А далі навіть перешіптування стає їм не потрібним: вони дивляться одне на одного і все розуміють без слів. Таке буває, коли поруч двоє закоханих людей.

3. Професор радить: «Так от, коли сперечаєтесь, не дозволяйте вашим серцям віддалятися, не вимовляйте слів, які ще більше збільшують відстань між вами. Тому що може прийти день, коли відстань стане така велика, що ви не знайдете зворотного шляху».

10.1. Визнач частину тексту з прямою мовою.

У відповідь запиши лише номер частини тексту.

10.2. Віднайди складне речення з безсполучниковим зв'язком.

А Навіщо кричати, якщо ти роздратований?

Б Коли люди незадоволені одне одним і сваряться, їхні серця віддаляються.

В А далі навіть перешіптування стає їм не потрібним: вони дивляться одне на одного і все розуміють без слів.

Г Так от, коли сперечаєтесь, не дозволяйте вашим серцям віддалятися, не вимовляйте слів, які ще більше збільшують відстань між вами.

10.3. Обери прислів'я, яке ідейно наближене до тексту.

А Гнів людині сушить кості, трощить серце.

Б Згода будує, а незгода руйнує.

В Схаменіться, завжди лишайтесь людьми, бо вороття не буде!

10.4. Уяви себе психологом. Прочитай текст і виконай завдання до нього.

Існує хибна думка, ніби лідер – це той, хто вміє перемагати в суперечці, сварці, тобто брати верх у конфлікті. Насправді ж лідер – це той, хто вміє управляти конфліктами, згладжувати гострі грані, поводитись розумніше за інших учасників конфлікту й гідно з нього виходити. А ще передбачати поведінку тих, із ким виникла дискусія або незгода. Навіть найменші діти сперечаються. Поміж ними може виникнути сварка через іграшку або поділ території (кому де грати), образа через програвш або бійка, щоб визначити, хто сильніший. Ледве навчившись ходити, малюк відразу ж опиняється в умовах соціуму – пісочниці, дворі, дитячому садку, а потім у школі. Почавши спілкуватись, дитина неминуче стає учасником великого або маленького конфлікту.

Навіщо дітям потрібні конфлікти?

- Щоб потренуватись будувати стосунки з іншими людьми, зокрема дітьми.
- Щоб навчитись жити за соціальними правилами.
- Щоб почуватись більш упевнено.
- Щоб навчитись відстоювати свою точку зору.

З поданих порад сформууй пам'ятку психолога «Як навчитись управляти конфліктами». Укажи пункти, які не ввійдуть до пам'ятки.

У відповідь упиши цифри, які позначають визначені тобою пункти.

1. Умій слухати.
2. Своєчасно скористайся першими емоціями, щоб отримати перевагу в суперечці.
3. Умій робити паузу.
4. Спочатку подумай, а потім дій.
5. Не стримуй свої емоції.
6. Обміркуй усі ситуації розв'язання конфлікту.
7. Навчайся обстоювати свою думку.
8. Не загострюй конфлікт.
9. Умій уникнути конфлікту.
10. Скористайся моментом і першим піди в атаку на свого кривдника.
11. Прийми агресивний вигляд, щоб залякати супротивника.
12. Намагайся не битися, а домовлятися.
13. Навчайся розв'язувати конфлікт.
14. Гідно виходь із ситуацій.
15. Поводься толерантно і навчайся домовлятися із супротивником, використовуючи фрази:
 - Домовмося з тобою.
 - Наші думки різняться. Я спробую тебе переконати.
 - Мені здається, ти не маєш рації.
 - Вибач, я помилявся.
 - Ми можемо припинити цю суперечку і трохи заспокоїтись.

Відповіді

Контрольна робота №8. Варіант № 2

№ п/п	Правильна відповідь
1	А
2	А
3	5,7
4	1 – В, 2 – Г, 3 – Б, 4 – А
5	1 – Г, 2 – В, 3 – Б, 4 – А
6	1 – А, 2 – В, 3 – Б, 4 – Г
7	2,3,4,6,7
8	4,5
9	2,4,5,6,8
10	10.1. 3 10.2. В 10.3. В 10.4. 2,5,10,11.

Використані джерела

1. Костенко Ліна. «Бузиновий цар». Збірка віршів для дітей. URL: <https://gumoreska.in.ua/buzynovyj-tsar-lina-kostenko-zbirka-virshiv-dlya-ditej/>
2. Мак – чарівна квітка, символ, оберіг... URL: <https://www.dnipro.lib.dp.ua/flora,%20mak,%20symbolika%20kvitiv,%20mifolohiya>
3. Милосердя. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/>
4. Мир. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. Пасенюк С. «Моя земля». URL: <https://gumoreska.in.ua/moya-zemlya-svitlana-pasenyuk/>
6. Перейма Л.Я. Збірник диктантів з української мови. 5–11 класи : Книга для вчителя. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. — 208 с. URL: <https://bohdan-books.com/upload/iblock/b51/b5118c1ae1b4fdd3047d41853d9c68fe.pdf>
7. Прислів'я про злість. URL: <http://igral.com.ua/pryslivia-pro/pryslivia-pro-zlist.htm>
8. Прислів'я та приказки про незгоди, сварки, бійки. URL: http://all-author.blogspot.com/2014/03/blog-post_5750.html
9. Притча «Мішок картоплі» про те, як ніколи не злитись. URL: <https://dytpsyholog.com>
10. Цитати українською про добро. URL: <http://tsytaty.ukrayinskoyu.pro/dobro.html>
11. Цікаві факти про Ярослава Мудрого. URL: <https://interes-fakti.com/cikavi-fakti-pro-yaroslava-mudrogo/>
12. Чому люди кричать, коли сваряться? URL: <https://dytpsyholog.com>

13. Як навчити дитину розв'язувати конфлікти ситуації? URL: <https://www.4mamas-club.com/porady/yak-navchiti-ditinu-rozvyazuvati-konflikty-situatsii%D1%97/>
14. 15 фактів про Володимира Великого. URL: <https://dovidka.biz.ua/volodimir-velikiy-tsikavi-fakti>
15. 100 цікавих цитат про дружбу для дітей. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/10093/>